

Aan de voorzitter en de regietafel RES Drenthe

Datum: 27 mei 2020

Betreft: Reactie Natuur en Milieufederatie Drenthe op de Regionale Energie Strategie
RES-regio Drenthe – Concept april 2020

Geachte mevrouw Riek Siertsema,

Hierbij sturen wij u onze reactie op de Regionale Energie Strategie – RES regio Drenthe – Concept april 2020. Onze reactie is grotendeels gebaseerd op onze eerdere inbreng (zie bijlage) op de Regionale Energie Strategie – RES regio Drenthe – Concept 1.0 en op de doorrekening hiervan door de netbeheerders. De hierin naar voren gebrachte punten zijn nog steeds relevant en vormen onderdeel van deze reactie. Wij hebben over het voorliggende concept overleg gevoerd met de terreinbeherende natuurorganisaties en hun inbreng ook verwerkt in deze reactie.

Steun maar ook randvoorwaarden

De Drentse natuur- en milieuorganisaties onderschrijven de noodzaak en urgentie om te komen tot een voortvarende aanpak van de klimaatproblematiek en zijn ook ten volle bereid hieraan hun medewerking te verlenen. Wij zien bij de energietransitie en klimaataanpak ook allerlei mogelijkheden tot koppelkansen en geven daar met een groot aantal projecten ook zelf reeds uitvoering aan.

Ten aanzien van het specifieke onderdeel opwek van elektriciteit maken wij ons tegelijk zorgen over de huidige veelal op grondpositie gestuurde ontwikkelingen waarmee afbreuk wordt gedaan aan natuur- en landschapswaarden en ruimtelijke kwaliteit van Drenthe. Wij vinden dat het huidige concept voor de Regionale Energiestrategie weliswaar veel goede voornemens bevat maar dat deze te weinig zijn omgezet in waarborgen en sturend beleid. Verder gaan wij ervan uit dat beschermde natuur- en landschapswaarden geen zoekgebieden vormen voor grootschalige zon- en windprojecten

Wij zetten daarom in op een breed gedragen energietransitie op basis van een zorgvuldig proces, een duidelijke ruimtelijke visie en duidelijke randvoorwaarden, waaronder:

Meer nadruk op energiebesparing: Wij omarmen de Drentse ambities voor duurzame energieproductie, maar energiebesparing komt voor ons op één. Wat je niet gebruikt, hoeft je ook niet op te wekken. Wij vragen daarom meer aandacht voor energiebesparing als inherent onderdeel van de RES en roepen de RES partijen op ook op dit vlak ambitieuze doelen te stellen.

Breed gedragen transitie: Wij roepen de RES partijen op om burgerparticipatie nog serieuzer te nemen én concreet te maken. Zowel in de ontwikkeling van de RES zelf (procesparticipatie), als in de uitvoering ervan (planvorming en financiële participatie / 50% lokaal eigendom). Wij wijzen op de noodzaak voor een concrete en gezamenlijke invulling van het organiseren van burgerparticipatie.

Regionale visie op ruimte: Wij onderstrepen het belang van actieve ruimtelijke sturing op basis van een aantal harde ruimtelijke principes, waaronder: het zuinig en zoveel mogelijk meervoudige ruimtegebruik, het combineren van opgaven, vraag en aanbod zo dicht mogelijk bij elkaar brengen en het aansluiten bij gebied-specifieke kenmerken. Wij roepen op om een concrete invulling aan deze principes te geven. Daarnaast roepen wij op om het buitengebied te ontzien en juist in de stedelijke en gebouwde omgeving en de aanpalende gebieden op zoek te gaan naar geschikte locaties op basis van de zonneladder. Hierbij wordt voorrang gegeven aan zon op dak en rekening gehouden met de huidige netcapaciteit en de benodigde investeringen hierin. Dit vraagt om een gezamenlijk vorm te geven bovengemeentelijke regie. Wij stellen voor om toe te werken naar een regionale visie op ruimtegebruik op basis van een aantal sturende principes.

Veel projecten voldoen niet: Wij constateren dat het merendeel van de huidige vergunde en nog niet vergunde projecten niet aan bovenstaande voorwaarden voldoet. Er is een gezien de huidige condities (waaronder het tekort netwerkcapaciteit) grote kans dat initiatieven die wel en meer voldoen aan deze voorwaarden verdrongen worden door projecten in de pijplijn, die niet aan genoemde voorwaarden voldoen. Wij zijn daarom van mening dat in die gevallen nog niet vergunde projecten in de pijplijn ter discussie gesteld moeten kunnen worden.

De Natuur en Milieufederatie Drenthe en de terrein beherende natuurorganisaties zetten zich graag ook in het vervolg op een constructieve manier in voor een gedragen RES met meerwaarde voor natuur- en landschapswaarden en de ruimtelijke kwaliteit van Drenthe.

Met vriendelijke groet,
Natuur en Milieufederatie Drenthe

Reinder Hoekstra
Directeur

Bijlage: Ingebrachte punten Drentse natuur en milieuorganisaties op de Regionale Energie Strategie – RES regio Drenthe – Concept 1.0 en op de doorrekening hiervan door de netbeheerders

Waar kiest het RES Drenthe voor

- Wij waarderen de uitgebreide informatie in het stuk maar missen voor de besluitvorming een duidelijke uiteenzetting of samenvatting van de gezamenlijk gemaakte keuzes. Het concept bevat een uitgebreide opsomming van mogelijkheden, kansen en uitgangspunten, maar de opgave en geschetste doelen bevatten eveneens dilemma's en tegenstrijdigheden die ook in het document zelf naar voren komen. Wij geven u mee in de oplegnotitie met name aandacht te besteden aan de gezamenlijk gemaakte bestuurlijke RES keuzes en deze in het vervolgproces nadrukkelijker een plek te geven.

Ambitiestelling

- Wij omarmen de in het document gestelde ambitie met betrekking tot de opwek, de nadruk op participatie en lokaal eigendom.

Besparen op nummer 1 en koppeling aan bredere energietransitie

- De opgaven met betrekking tot elektriciteit en warmte worden duidelijk, maar in dit stadium nog te los van elkaar beschreven. Een koppeling tussen de twee opgaven is nodig gezien de technische, economische, ruimtelijke en maatschappelijke raakvlakken en de daaraan gerelateerde te maken (ruimtelijke) keuzes.
- Ook de verbinding van de elektriciteits- en warmteopgaven met andere onderdelen van de energietransitie en met name met de besparings- en mobiliteitsopgaven moet nog gelegd worden om tot een breed gedragen Drentse energiestrategie te komen. Maximaal inzetten op besparen behoort - mede gezien de netwerksituatie- top prioriteit te zijn en ook de basis te vormen voor de RES Drenthe.

Participatie kent brede uitleg

- Wij onderschrijven van harte de bestuurlijke keuze om in te zetten op een veel grotere participatie van de Drentse samenleving. Hierbij moet wel duidelijk gemaakt worden welke participatie wordt verwacht (informerend tot mee-besluiten) en moet er onderscheid aangebracht worden tussen participatie in de besluitvorming rond de RES enerzijds, en participatie in energieprojecten anderzijds. Bij het eerste is het van belang aan te geven hoe dit georganiseerd en geborgd gaat worden. Dit onderdeel verdient in het komende jaar nog een forse impuls. Een stevige inbreng bij de beleidskeuzes die gemaakt worden in de RES is randvoorwaarde voor succesvolle inbreng bij projecten. Bij het laatste moet 50% lokaal eigendom niet een streven zijn, zoals nu geformuleerd, maar een minimale voorwaarde.

Economische hoofdstructuur en combinatie vraag en aanbod als sturend principe

- Het combineren van opgaven en het streven naar meervoudig ruimtegebruik is een goed en belangrijk uitgangspunt. Hierbij moet echter niet zozeer gezocht worden naar combinaties van opgaven en meervoudig ruimtegebruik in het buitengebied, maar juist in de stedelijke en gebouwde omgeving en de aanpalende gebieden (waaronder verweesde gronden, bedrijventerreinen, gebouwde omgeving rekening houdend met krimp).
- De energietransitie zal grote investeringen in het energienet vragen. Het koppelen van vraag en aanbod en van de economische- en energie-infrastructuur zal in onze ogen een veel belangrijker en dominantere rol moeten spelen bij het realiseren van de gestelde ambities. Hiervoor is een duidelijke regionale visie op ruimte onontbeerlijk. Ook de door de netbeheerder aangeleverde informatie bevestigt het belang van een ruimtelijke visie met een doorkijk naar de langere termijn in plaats van af te gaan op ontwikkelingen in de markt. Deze visie, gebaseerd op ruimtelijke principes, is ook belangrijk om versnippering van het energielandschap

(volgens het zogenaamde confetti-model) tegen te gaan en om de ruimtelijke kwaliteit (incl. natuur en landschap) van Drenthe te behouden dan wel te versterken. Dit vraagt om bovengemeentelijke regie. De RES regio Drenthe lijkt hier echter niet voor te kiezen. Waarvoor gewaakt moet worden is dat het RES blijft steken op het niveau van een opstelsom van gemeentelijk ambities en grondpositie gestuurde ontwikkelingen.

- Het is hierbij van belang om ook zo snel mogelijk duidelijkheid te verschaffen over de ruimte op het Hoogspanningsnet. Deze informatie is nog niet beschikbaar maar dit kan mogelijk en eventueel een beperkende factor worden. Deze is mogelijk ook van grote invloed en betekenis op en voor de te maken ruimtelijke keuzes.

Hoge windmolens vangen veel wind

- In het document wordt verwezen naar het “Ja-mits-beleid windenergie”. Voor een stabiele duurzame energievoorziening is een bepaalde mix van zon en wind noodzakelijk. Naast wind op zee zal ook wind op land een bijdrage moeten leveren. Echter, gezien de recente ervaringen en de grote ruimtelijke en maatschappelijke impact is op dit moment terughoudendheid met het opnemen van nieuwe grote windmolens in de RES geboden. Dit kan alleen op basis van een grote investering in een maatschappelijk dialoog over nut en noodzaak en randvoorwaarden. Het van bovenaf c.q. overheidswege bedenken van de noodzaak in combinatie met de ruimte die geboden wordt aan commerciële ontwikkelaars is funest voor draagvlak voor de energietransitie.

Pijplijn volledig op groen op gespannen voet met dak, lokaal en participatie

- Het merendeel van de huidige pijplijn projecten en de projecten die al vergund en/of in uitvoering zijn, is helaas nog niet gebaseerd op een bovengemeentelijke ruimtelijke visie. Ook de intentie om 50% lokaal eigendom te realiseren en om voorrang te verlenen aan zon op dak of projecten op verweesde gronden zijn in deze afweging niet meegenomen. Hierdoor is er een grote kans dat ongewenste initiatieven voorrang krijgen in het verwezenlijken van de Drentse ambitie, namelijk projecten in het buitengebied die zijn ontstaan uit grondposities en waarbij lokaal eigendom niet geborgd is. De pijplijn projecten dienen in onze ogen daarom getoetst te worden aan een toekomstige bovengemeentelijke ruimtelijke visie en de nu voorgestelde RES-principes én aan de voorwaarde van minimaal 50% lokaal eigenaarschap. Hierbij merken wij verder nog op dat het verschil in huidig opgesteld vermogen en in de concept RES veronderstelde vermogens opvallend is en om nadere verduidelijking vraagt.

Er ontstaat nu mogelijke ruis over het begrip pijplijn en de projecten die tot 2025 al dan niet zijn zeker gesteld en/of doorgang zouden kunnen vinden. Wij pleiten hier nogmaals voor meer gezamenlijke regie. Het is van groot belang dat netbeheerders en provincie/gemeenten zo snel mogelijk met elkaar om tafel gaan om een meer eenduidig beeld te creëren en ook naar de overige RES partners en naar de Drentse samenleving duidelijkheid scheppen.

Wat ons betreft moeten pijplijn projecten die leiden tot verdringing van voorkeursopties of maatschappelijke meerkosten (investeringen Net, effecten omgeving, belemmerend voor optimale aanpak periode 2025-2030) ter discussie gesteld worden.